

Adres : Bezuidenhoutseweg 105-113
2594 AC Den Haag
Telefoon : +31(0)70-3382700
E-mail : secretariaat@lto.nl
KvK : 40413400
Rekening : NL32 RABO 0357606760

Datum : 20 mei 2022
Onderwerp : Reactie LTO Nederland op internetconsultatie Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur (TWT).

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij reageert LTO Nederland op de internetconsultatie Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur (TWT). Met het instellen van dit transitiefonds komen er de komende jaren miljarden beschikbaar voor de transitie van het landelijk gebied. Allereerst willen we opmerken dat het goed is dat er zoveel aandacht is voor het landelijk gebied. Een natuurlijk en vitaal landelijk gebied verdient deze aandacht. Boeren en tuinders dragen nu en in de toekomst hier in belangrijke mate aan bij. Zij hebben een belangrijke en onmisbare rol te vervullen bij deze transitie. Daarom hebben we een aantal kritische kanttekeningen ten aanzien van het TWT.

Land- en tuinbouw moet een zelfstandig doel zijn in de TWT.

In de Memorie van Toelichting wordt het belang van een toekomstbestendige land- en tuinbouw vaak genoemd. LTO Nederland vindt het echter teleurstellend dat een toekomstbestendige land- en tuinbouw niet als zelfstandig doel is geformuleerd in de TWT maar een afgeleide is van alle andere doelen. Dat doet geen recht aan het belang van onze sector aan een toekomstbestendige voedselvoorziening en een vitaal platteland. In agrarische gebieden zijn middelen nodig voor structuurversterking van de land- en tuinbouw zoals bijvoorbeeld kavelruil, herstructurering of investeren in een toekomstbestendige watervoorziening. Daar moet het fonds ook ruimte voor bieden.

- ➔ LTO Nederland stelt voor dat een toekomstbestendige land- en tuinbouw als zelfstandig doel wordt opgenomen.
- ➔ LTO Nederland vindt het noodzakelijk en stelt voor dat de tekst van artikel 2 lid.2e veranderd wordt in de verduurzaming en het creëren van economisch toekomstperspectief van de land- en tuinbouw.

Land- en tuinbouw is veelzijdig.

We blijven benadrukken dat de transitie in de landbouw veelzijdig is. Er moet in het landelijk gebied ruimte zijn voor alle type ondernemers, die één van de transitiepaden volgen zoals de SER die in haar advies van juni 2021 heeft geformuleerd [Naar duurzame toekomstperspectieven voor de landbouw | SER](#). We missen deze brede benadering van een toekomstbestendige land- en tuinbouw in de teksten van de Memorie van Toelichting.

- ➔ LTO stelt voor om de transitie van de land- en tuinbouw nader te duiden naar type bedrijven, zoals die beschreven zijn in de transitiepaden van de SER.

Beoogde doelen zijn niet allemaal uitvoerbaar.

Het is te prijzen dat het kabinet niet eenzijdig naar stikstofmaatregelen neemt, maar dat er integraal naar de opgaven in het landelijk gebied gekeken wordt en daar het transitiefonds ook op wordt ingericht. De huidige opgaven zijn echter te ambitieus en kunnen niet binnen de beoogde tijdsperiode gehaald worden. Het gaat om bijvoorbeeld om de stikstofdoelen, waarbij de doelstelling van 50 % emissiereductie voor alle binnenlandse bronnen, 5 jaar naar voren is gehaald. Het zou al een ongekeerde prestatie zijn als dit doel in 2035 behaald wordt. Nu is het echter in 2035 vereist. De land- en tuinbouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan de stikstofreductie, als er voldoende aangesloten wordt bij de investeringscycli van onze bedrijven en ze daarbij ook financieel gesteund worden. Daarnaast moeten

huidige of toekomstige individuele verantwoordingssystemen als de afrekenbare stoffenbalans en/of de kringloopwijzer erkend worden als geborgd systeem voor emissiereductie. Anders zullen de opbrengsten van management- en voermaatregelen in de veehouderij gering zijn.

- LTO Nederland stelt voor dat voor de te stellen opgaven aangesloten wordt bij de investeringscycli van agrarische bedrijven.
- LTO Nederland stelt voor dat individuele verantwoordingssystemen, zoals de afrekenbare stoffenbalans en/of de kringloopwijzer worden erkend als geborgd systeem voor emissiereductie.

Ook de maatregelen die moeten leiden tot een ander grondgebruik zijn overambitieuze. Deze complexe trajecten waarbij integrale kavelruilen en landinrichtingstrajecten noodzakelijk zijn vragen om een zorgvuldig proces waarbij met alle belangen voldoende rekening wordt gehouden. Het gaat immers om eigendom en productiemiddelen waarmee boeren en tuinders hun inkomen moeten verdienen. Een onzorgvuldig proces zal leiden tot vele juridische procedures en uiteindelijk tot veel vertraging. Met een zorgvuldig proces kunnen deze procedures veelal voorkomen worden. Bovendien is er bij provincies en het Rijk te weinig uitvoeringscapaciteit en landbouwkundige kennis aanwezig om dit soort trajecten, op grote schaal in een kort tijdsbestek te organiseren. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft hiervoor al meerdere malen voor gewaarschuwd. Tot nu toe is er met die waarschuwingen niet veel gedaan. Het is dan ook zeer de vraag of alle beoogde middelen wel op tijd weggezet kunnen worden. Ook zullen de torenhoge ambities leiden tot grote frustraties aan de gebiedstafels. Als er geen uitzicht is dat de doelen waarvoor het gebied staat realiseerbaar zijn en er onvoldoende perspectief is voor de land- en tuinbouw, zullen gebiedsprocessen onvermijdelijk vastlopen.

Ontschotten en toedelen van middelen.

In de wettekst is niet bepaald naar welke maatregelen de middelen toegaan. In de factsheet TwT is wel een tabel met verdeling van middelen opgenomen. Deze tabel is afkomstig uit de financiële paragraaf van het regeerakkoord. LTO Nederland is van mening dat de ruimte in de wet keihard nodig is. Het grootste deel van de middelen in de tabel zijn gereserveerd voor sanering. Om de beoogde doelen te bereiken is het veel effectiever en kostenefficiënter om de middelen in te zetten voor innovatie.

- LTO stelt voor dat de financiële middelen voor maatregelen in de agrarische sector bij voorkeur gelabeld worden aan innovaties (waarbij kan worden aangetoond, dat deze onomkeerbaar, zekere resultaten en daadwerkelijk gerealiseerd worden).

Bijkomend voordeel is dat Nederland koploper kan blijven op het gebied van innovatieve land- en tuinbouw. Met een strategie, die vooral gericht is op sanering gaat deze koppositie naar alle waarschijnlijkheid verloren. Daarnaast zijn er heel middelen gereserveerd voor afwaardering van gronden. Het is niet helder welk doel deze afwaardering van gronden dient. Het lijkt er op dat het middel (afwaarderen van gronden) voorop heeft gestaan en niet het doel (waterkwantiteit en waterkwaliteit). Het op een dergelijke grote schaal afwaarderen van gronden is wetenschappelijk slecht onderbouwd. Er zijn bovendien geen opties verkend waarbij met minder inzet van middelen toch dezelfde waterdoelen behaald kunnen worden. We vinden dat deze maatregelen op een onzorgvuldige manier in de tabel zijn opgenomen. Gelukkig biedt de wet de ruimte om deze middelen op een andere manier te besteden bijvoorbeeld via een maatwerk aanpak rond waterkwaliteit. We hopen dat de landbouw, de provincies en andere bij de GGA betrokken partijen voldoende tijd en ruimte krijgen om met alternatieven te komen.

- LTO stelt voor dat de tekst zodanig veranderd wordt dat niet het afwaarderen (beter: herwaarderen) van gronden, maar een borging van waterkwantiteit en herstel van waterkwaliteit als uitgangspunt voor het doel gebruikt wordt.

De neiging bestaat om steeds meer doelen aan het NPLG toe te voegen zoals extra Natura 2000 doelen, de ambities ten aanzien van de nationale parken en de Europese biodiversiteitsdoelen. Als er te weinig middelen zijn moeten doelen worden bijgesteld en zeker geen nieuwe aan toegevoegd worden.

- LTO vindt dat de middelen in overeenstemming moeten zijn met de te bereiken doelen. Als er te weinig middelen beschikbaar zijn moeten doelen geschrapt of aangepast worden.

Tot slot blijkt uit de TwT dat uit het fonds straks ruimte geboden wordt voor bekostiging van zowel maatregelen uit de gebiedsplannen als landelijke maatregelen. Het is voor LTO Nederland onhelder of het geld uit het fonds bijvoorbeeld ook aan onderzoek besteed kan worden. LTO Nederland is hiervan geen voorstander: eventueel onderzoek moet uit andere bronnen gefinancierd worden. Het is echter wel noodzakelijk dat deelname van boeren en tuinders (en hun ondersteuning hierbij) in bijvoorbeeld gebiedsprocessen vergoed wordt. Ontvangers van de middelen uit het fonds zouden derhalve niet alleen landelijke en regionale overheden moeten kunnen zijn, maar ook private partijen (agrariërs en de door hen ingeschakelde ondersteuning).

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'T. Elshof', with a long, sweeping flourish extending to the right.

Trienke Elshof
Portefeuillehouder platteland en omgeving.